

DUURZAAMHEID & NATUUR

NATUURDAGBOEK
17 juni 2016

Stekelbaarsjes als huisdier

Een vriend van me heeft in zijn tuin een aquarium vol slootwater. "Ik kweek waternilovlooiën", verklaart hij. Hoezo? "Voor de stekelbaarsjes." Vriend zat als kind net als ik bij de christelijke jeugdbond voor natuurstudie en hoewel dat christelijke sleet, is zijn natuurstudie nog even jeugdig. Hij heeft nu kinderen en kan met hen als dekmantel ongeneerd met een netje in de sloot spatteren. Ook kijkt hij graag door een duikbril onder water. Als hij daarover vertelt, raakt hij in vervoring. Hij moet er voor op pad, want er zijn in Nederland weinig sloten waar het water nog doorzichtig en visrijk is. Drijf- en kunstmest maken het troebel.

In de provincie Groningen zijn relatief veel schone sloten. De boeren en waterschappen hebben er ontdekt dat de waterkwaliteit stukken beter wordt als ze rietkragen groten-deels laten staan en slechts af en toe maaien. Riet zuivert het water. De vis- en vogelstand neemt toe en het laten staan van riet scheelt een boel tijd en brandstof.

Vriend vond een begroeide sloot met helder water en ving er drie-doornige stekelbaarsjes. Hij houdt er nu twee als huisdier: een mannetje en een vrouwtje. Het mannetje is wat kleiner en heeft een vuurrode buik. Dat heeft-ie alleen in de paaitijd. Hij verleidt het vrouwtje door uitdagend te kronkelen voor een zelfgemaakt nest. Daarin hoopt hij haar eitjes te verzamelen, bevruchten en verzorgen. Een stekelbaarsjesman zou andere mannetjes weg-jagen. Die herkent hij aan hun rode buik. Ook een vinger met rode nagelak wordt aangevallen. Vriend heeft slechts één mannetje en één vrouwtje. Als het niet klikt tussen die twee, hebben ze pech, maar het ontbreken van concurrentie zal de kieskeurigheid vast doen slinken.

Koos Dijksterhuis

Stekelbaarsje
FOTO KOOS DIJKSTERHUIS

REEËN Pasgeboren reekalfjes verschuilen zich in het hoge gras.

Bij **gevaar** rennen ze niet weg, maar drukken zich plat, onzichtbaar voor de boer die zijn grasland maait. Utrechts Landschap zet daarom **reddingsteams** in, die de weilanden afkammen voordat de maaiers komen.

reportage **Marianne Wildschut**

Vrijwilligers kammen het weiland bij Landgoed Stoutenburg bij Leusden af voordat de maaimachines beginnen. FOTO ROB HUIBERS

Op zoek naar kwetsbare k

Hou je linker buurman in de gaten!" Boswachter Martijn Bergen roept het team van negen man ter verantwoording als de rechte lijn waarin ze door het grasveld lopen, doorbroken wordt. Net als bij een politiezoeactie loopt het team van

medewerkers en vrijwilligers van Utrechts Landschap in een horizontale lijn door het weiland behorend bij Landgoed Stoutenburg bij Leusden, onderwijl de grond afspurend. Alleen is dit team niet op zoek naar slachtoffers, maar probeert het die juist te voorkomen.

In het hoge gras kunnen namelijk reekalfjes verscholen liggen. "In mei worden de kalfjes geboren, meestal twee", legt Bergen uit. "Reegeiten verstoppen de kalfjes verspreid in het hoge gras voor vossen, kraaien en andere roofdieren. Daar bezoekt de moeder ze om ze te zogen. De kalfjes krijgen van haar opdracht om zich bij gevaar plat te drukken. Omdat ze in het begin nog geen geur afscheiden, zijn ze zo veilig voor roofdieren. Maar niet voor de vlijmscherpe messen van de maaimachines. Soms vind je alleen nog een stuk huid van de kalfjes terug in de graskuil."

Honderd dode kalfjes

Jaarlijks komen zo naar schatting ruim honderd reekalfjes om. Vandaar dat Utrechts Landschap ieder jaar in mei en juni uitrukt met reekalfjesreddingsteams. Zij kammen de weilanden af voordat de maaimachines beginnen. Bergen: "Het is stressen in deze periode. Juist nu er jonge kalfjes zijn is het maaitijd. Naast onze gewone vrijwilligers, doen we daarom een beroep op een extra poule van vijftig man."

Het doorwaden van het lieshoge, vochtige

Een reekalfje wordt in veiligheid gebracht.
FOTO WIM VAN ROEKEL

gras is zwaar. Laarzen, een stevige broek en een petje tegen de zon zijn geen overbodige luxe. Het weiland staat vol boterbloemen, zuuring, maar ook brandnetel en kleeftkruid. Op sommige stukken komt je bij iedere stap een wolk stuifmeel van het bloeiende gras tegemoet. Een van de vrijwilligers haakt daarom al na een half uurtje met dikke ogen en het snot druipend uit zijn neusgaten af.

De 68-jarige Han Delen ploegt dapper door. Hij heeft zijn camera bij zich voor het geval hij een kalfje spot. De keren dat deze gepensioneerde onderwijzer meezocht, is dat nog niet gebeurd. "Ik stond wel laatst patsboem pal voor een fazantennest met het vrouwtje er nog op." Zo'n vondst wordt afgezet zodat de boer eromheen kan maaien.

"Naast reeën hebben ook fazanten, Kieviten, graspiepers en jonge hazen baat bij ons reddingsteam", legt terreinmedewerker Eric Meerts uit. Hij draagt een juten zak. Daarmee kan hij de kalfjes voorzichtig oppakken en aan de rand van het veld leggen. "Zo komt er geen mensengeur op het dier en zal de moeder haar jong niet verstoten." Vervolgens wacht hij bij het jong tot de boer klaar is met maaien om te voorkomen dat het dier het veld weer inloopt. "Naarmate ze beter kunnen lopen, wordt dat steeds lastiger."

Meerts wijst in het gras ligplekjes aan. "Ze houden vooral van warme, niet-vochtige plekken", weet hij. Die ligplekken zijn in ruime mate aanwezig en naarmate de ochtend vordert groeit de hoop dat ergens in dat dikke gras opeens twee reebruine ogen en een roodbruin gevlekt Bambi-velletje opduiken. Iedere molschoep, want zo groot is een pasgeboren reekalfje, wordt scherp bekeken. En ieder ritseltje geeft hoop, maar blijkt of een kikker of een grote libel.

"Een reebok!", roept boswachter Martijn Bergen ineens, turend door zijn verrekijker. En